

A HOMEOPÁTIA TÖRTÉNETE MAGYARORSZÁGON
(1820 - 2000)

Samuel Friedrich Hahnemann német orvos 1810-ben megjelentette *Organon* c. művét - ezzel megalapította új gyógyító módszerét, amelyet homeopátiának neveztek el. Módszere hamar ismertté vált Európa-szerte, lelkes követői a gyakorlatban is megvalósították (később tovább is fejlesztették) az új gyógyelveket. A homeopátia kiindulási alapja "a hasonló hasonlót gyógyít"-elv volt, vagyis e módszer követői olyan gyógyszereket rendeltek a betegeknek, amely a fennálló betegséghez hasonló tüneteket idéz elő egy egészséges embernél.

Hahnemann tanai már néhány évvel az *Organon* első kiadása után ismertté váltak Magyarországon. Az 1820-as években egyre több praktizáló orvos tért át a homeopátia alkalmazására. (A "homeopátia" kifejezést ekkoriban németes formában "homöopathiá"-nak írták vagy "hasonszenvészet"-nek magyarították.) Az új gyógyító módszer első nemzedékének legkiemelkedőbb képviselői: **Forgó György, Bakody József, Attomyr József, Almási Balogh Pál** voltak. Ehhez az első generációhoz tartozott, de a homeopátiával csak később, az 1830-as években ismerkedett meg **Kovács Pál, Argenti Döme, Moskovitz Mór, Horner István, Ivanovich András, Hausmann Ferenc**.

Az emberek között gyorsan és széles körben ébredt szimpátia az új, „szelíd” gyógy mód iránt, különösen az arisztokraták támogatása segítette a homeopátia térhódítását. Szakmai körökben azonban hitetlenkedéssel és elutasítással találtakoztak. A század elején hivatalosan is betiltották a homeopátiát, de a törvényt nem tartatták be szigorúan, így pl. az 1831-es kolerajárvány idején a homeopátáknak lehetőségük nyílt, hogy bizonyítsák módszerük hatásosságát. A tiltó rendeletet ennek ellenére csak 1837-ben vonták vissza.

1830-ban megjelent Hahnemann alapművének, az *Organon* magyar fordítása (Bugát Pál és Horváth József munkája), az 1830-as-40-es években pedig *magánalapítású homeopátiás kórházak* sora nyílt a vidéki nagyvárosokban (például Kőszegen, Nagyváradon, Gyöngyösön, Miskolcon) Az orvosok száma növekedett, így felmerült egy homeopata orvosi egyesület alapításának terve, és megkapták az egyetemi szintű oktatás engedélyét is. Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc és az utána következő politikai megtorlás azonban több mint tizenöt évre megakasztotta ezeket a folyamatokat.

Csak a társadalmi mozgalmak újraindulása után, 1865-ben alakult meg a *Magyar Hasonszenvi Orvosegylet* a Magyar Tudományos Akadémia egyik termében. Elnöke **Almási Balogh Pál**, alelnöke **Argenti Döme**, első titkára **Szontagh Ábrahám** lett. Rendes tagjai közé csak orvosi diplomával rendelkező homeopátákat vettek fel.

Ezeknek az első évtizedeknek a történetéből ki kell emelnem **Almási Balogh Pál** alakját, aki ekkor a magyarországi homeopátia ügyének legkiemelkedőbb képviselője volt. Fiatal orvosként 1825 tavaszán indult el nyolchónapos németországi tanulmányútvárára, aminek során személyesen találkozott Köthenben az öreg Hahnemannal. Ez a találkozás ösztönözte arra, hogy megismerje és alkalmazza a homeopátiás gyógyítási módszert. A korabeli magyar kultúrának és politikának szinte valamennyi kiemelkedő képviselője a páciensi körébe tartozott: Batthyány Lajos miniszterelnök, Kazinczy Ferenc író, Fáy András, Kossuth Lajos és Széchenyi István politikusok - csak néhány név az ismert személyiségek csoportjából. Nem csupán kiváló orvosi képességeivel, hanem művelt, széleslátókörű, energikus egyéniségevel nyerte meg őket. A homeopátia területén kifejtett szakmai tevékenysége mellett a kultúra és nemzetnevelés terén is kiemelkedő személyiséggé vált: a Magyar Tudományos Akadémia

nyelvújítási munkáiban harmincöt éven át részt vett, valamint alapítója volt az Ismeretterjesztő Egyesületnek, az Angol- Magyar Kereskedelmi Intézetnek, a Magyar Állatvédő Egyesületnek.

A *Hasonszenvi Orvosegylet* megalakulása mellett a homeopátia ügyének másik nagy előrelépése, hogy 1866-ban megnyílt az első „hasonszenvi” kórház Pesten: a *Bethesda*, amelyet a pesti német református gyülekezet tartott fenn. Első főorvosa **Bakody Tivadar** volt.

Egy évvel később az egyesület *ingyenes járóbeteg-rendelőt* létesített Pesten és vezetését **Szontagh Ábrahámra** bízta. Három évvel később megnyílt a második magánalapítású homeopátiás kórház Pesten, az *Elisabethinum*, amelynek főorvosa **Hausmann Ferenc**, majd halála után fia, Lóránt lett.

A homeopátia magyarországi mozgalmának legkiemelkedőbb állomása az 1871-es esztendő volt. Ekkor alakult meg a *pesti orvosi egyetemen* az első, majd 1873-ban a második *homeopátiás tanszék*. Az egyik tanszék - **Hausmann Ferenc** vezetésével - a tudományos kutatásokra szakosodott, de három évvel később, Hausmann halála után megszűnt. A másik tanszéknek, amelyet **Bakody Tivadar** vezetett, a homeopátiás terápia gyakorlata volt a profilja, és harminchárom éven keresztül állt fenn.

1874-ben a főváros közkórházában, a *Szent Rókus Kórházban* is nyílt *hasonszenvi osztály*, ugyancsak **Bakody Tivadar** vezetésével.

Az eddig felsorolt eseményekből is kitűnik, hogy a XIX. század utolsó harmadára **Bakody Tivadar** vált a homeopátia legmeghatározóbb egyéniségévé. Második generációs homeopata volt: a szakma alapjait apjától, **Bakody Józseftől** és apósától, **G. A. Schretertől** tanulta. Hihetetlen munkabírását mutatja, hogy egyszerre látta el a *Bethesda Kórház* igazgató főorvosi és a *Szent Rókus Kórház* osztályvezető főorvosi állását, valamint a tanszékvezetői tanári teendőket. Sok feladata nem ment szakmai munkája rovására, éppen ellenkezőleg: belföldi és külföldi kollégái őt tartották a legtekintélyesebb homeopatának. A praktizálástól csak 1904-ben, hetvenkilenc éves korában vonult vissza.

Az új gyógytan magyarországi történetében az 1880-as évektől kezdve a lassú hanyatlás jelei mutatkoztak: a két tanszéken kevés hallgató tanult, részben a hivatalos orvostársadalom rosszállásától tartva, részben érdektelenség miatt.

A homeopátia hívei mindvégig kemény szellemi harcot vívtak az új gyógyító módszer társadalmi-politikai elfogadtatásáért. Ennek során megteremtették saját sajtóorgánumaikat. 1864 és 1899 között négy folyóirat váltotta egymást: a „*Hasonszenvi Közlöny*”, amelyet **Horner István** gyöngyösi főorvos adott ki, a „*Hasonszenvi Lapok*”, az egyesület lapja, az újabb „*Egészségi és Hasonszenvi Közlöny*” **Dudits Miklós** szerkesztésében, majd „*A Homeopatia Szakközlönye*”. (Ezután csaknem száz éves szünet után jelent meg a következő homeopátiás szaklap, a „*Simile*”). Laikus körökben azok a kiadványok voltak a legnépszerűbbek, amelyek közérthető útmutatást adtak a leggyakrabban előforduló betegségek házi gyógyításához, elsősorban **Argenti Döme** „*Különféle betegségek hasonszenvi gyógyítása*” c. munkája (Pesten jelent meg 1847-ben és hét kiadást ért meg), de ide sorolhatók még **Almási Balogh Tihamér**, **Ivanovich András** művei és **Hübner György** állatorvosi témájú munkája. Ezek a kiadványok hozzájárultak ahhoz, hogy országszerte sok laikus is alkalmazta az új gyógyelveket. Különösen a vidéki értelmiségiek (tanárok, papok) váltak híveivé.

Az 1900-as évek első évtizedében a régi homeopata nemzedék nagyjai sorra elhunytak.

A következő nemzedék vezéregyénisége, **Schimert Gusztáv** 1909-ben, németországi tanulmányai után költözött vissza Magyarországra. Ő még találkozott **Bakody Tivadarral**, akinek az 1904-es nyugdíjba vonulásával gyakorlatilag a magyar homeopátiás orvoslás intézményrendszere omlott össze. Az orvosi egyetemen Bakody tanszékét 1906-ban

szüntették meg. Schimert szerint Bakody egyetlen említésre méltó tanítványa a magánpraxist folytató **Farkas Geyza** volt.

Schimert Gusztáv küldetésének tekintette a magyar homeopátia felélesztését. Lelkes, fiatal orvosként nagy lendülettel látott munkához. Elsődleges feladatának azt tekintette, hogy felkeltse orvostársai érdeklődését a homeopátia iránt. Sikerült is néhányukat megnyerni, köztük a nagyváradi **Schilling Árpád** sebészt, **Margittai Sándort**, **Macskássy Ferencet** és **Nádosi Ferencet**.

Schimert orvosként vett részt az első világháborúban. 1918 végén felkérték, hogy legyen az *Elisabethinum* igazgató főorvosa. A kórház újjászervezését a politikai helyzet változása, a Tanácsköztársaság torpantotta meg, és szinte az intézmény létezése is veszélybe került. Végül 1921-től mégis tovább működhetett a kórház, de csak egy 10-12 ágyból álló homeopátiás részleget tartottak fenn. Ezt vezette osztályos főorvosként Schimert, valamint járóbeteg-rendelést is tartott tüdőbetegek számára. Magánpraxisa az 1930-as években olyan nagy volt, hogy Budapest egyik legismertebb orvosának számított.

Schimert Gusztávnak - fiatalabb kollégái segítségével - sikerült megszerveznie a *Nemzetközi Homeopátiás Orvosi Liga 10. kongresszusát* Budapesten, 1935. augusztus 19-25. között. Ez volt a XX. sz. első felében a magyar homeopátia történetének csúcspontja. A színes programok által közrefogott előadásokat a Gellért Szállóban ill. a Lloyd-palotában tartották. Az eseményre több mint 140 neves homeopata érkezett szerte a világból.

Ezek után a hanyatlás évei következtek. A II. világháború alatt ill. utána a magyar homeopata orvosok többsége külföldre távozott. 1949-ben a gyógyszerterek államosításával és a homeopátiás gyógyszerkészletek egybegyűjtésével a működés lehetetlenné vált. Nem volt orvospérezés, nem voltak orvosok, a gyógyszerekhez nem lehetett hozzájutni. Ettől kezdve a homeopátia búvópatakként létezett 1991-ig - köszönhetően néhány lelkes, nehézségekkel mit sem törődő orvosnak. Közülük a legjelentősebb a homeopátia története szempontjából Dr. **Botfalvy József**, aki 1939-től haláláig, 1962-ig gyakorolta a homeopátiát magánorvosként Budapesten. Gyógyszereit kalandos úton, elsősorban Svájcól szerezte meg. Az ő tanítványa volt Dr. **Patay István**, aki mestere halála után autodidaktaként, majd a hatvanas évek közepétől különböző németországi kurzusokon tanulta a homeopátiát. Praxisában pedig, amennyit csak lehetett, kamatoztatott a tudásából. Dr. **Patay** ezekben a nehéz évtizedekben a magyar homeopátiának egyetlen képviselője volt a *Nemzetközi Homeopátiás Orvosi Ligában*, amelynek ma is tagja.

Az 1990-es években a homeopátia egyre népszerűbbé vált. 1991-ben újjáalakult a *Magyar Homeopata Orvosi Egyesület*, folytatva a régi hagyományokat. 1993-ban az egyesületet felvette tagjai sorába a *Nemzetközi Homeopátiás Orvosi Liga*. Ugyanebben az évben elindították a hároméves homeopátiás orvospérező programot, és azóta évente új kurzus indul.

Az oktatás szervezésével párhuzamosan elkezdődött a magyar nyelvű homeopátiás irodalom bővítése új művekkel és fordításokkal. 1994 őszén adták ki először az új szaklapot, a negyedévenként megjelenő „*Similé*”-t.

Az 1996-os év nagy előrelépést jelentett a magyarországi homeopátia fejlődésében. Ebben az évben jelent meg az első magyar nyelvre lefordított *Materia Medica*. Az egyesület *Állatorvosi Szekciója* ekkor szervezte meg az állatorvosok posztgraduális homeopátiás képzését a budapesti *Állatorvostudományi Egyetemen*. Ettől az évtől kezdve az egyesület rendszeresen indít tanfolyamot laikusok számára is. Ugyancsak ekkortól tartanak fenn hétvégi ügyeletet. 1996. novemberében a homeopátia 200. évfordulója tiszteletére kétnapos nemzetközi kongresszust szerveztek Budapesten.

1998. elején az egyesület hivatalosan is tagja lett az „*Európai Bizottság a Homeopátiáért*” szervezetnek. Ugyanebben az évben megalakult az egyesület *Fogorvosi Szekciója*.

2000. május 13-17-ig - értékelve a magyar homeopátiás mozgalom eredményeit - Budapesten tartotta *55. kongresszusát a Nemzetközi Homeopátiás Orvosi Liga*, amelyen már magyar előadók is beszámolhattak kutatási eredményeikről.

Az elmúlt években a magyar homeopata orvosok nagy hangsúlyt fektettek arra, hogy gyógyító módszerüket megismertessék széles társadalmi körben és szakmai fórumokon egyaránt. Egyre több orvos és ezzel párhuzamosan egyre több páciens használja ezt a mellékhatások nélküli, az ember egészségét szem előtt tartó gyógymódot, és keresik a homeopátia és a hagyományos orvoslás együttműködésének lehetőségeit.